

Libija-zemlja pijeska i ezana

U spoju pijeska i golih stopala, dok sam se penjala na sam vrh jedne od dina, pogled mi je bio fokusiran na veliko neravnomjerno žuto prostranstvo kojem se ne nadzire kraj...Da! Tu sam, u Sahari !

Ta spoznaja i ushit izazvala je u meni trijumf nad stvarnošću, koji je u eskalaciji do temelja srušio svu onu iluziju nekadašnje maštarije, koju sam u ovom trenutku uspjela osvijestiti...

U blizini Ghata, nekadašnjeg karavanskog odredišta na samom jugu Libije (3 km zračne linije od Alžira) do kojeg nam je trebalo oko 2 sata leta iz pravca Tripolija, pokrenuo se naš "desert team" kojega su činila 3 terenca (prikladniji bi naziv bio kršine) koje su dobro služile i kad crknu, dajući toliko željeni hlad u podnožju točkova u nedostatku neke akacije ili stijene...te sama tuareška ekipica sastavljena od vozača koji su ujedno bili prava

ekspertiza kuhara, mehaničara, zabavljača ...

Iako smo bili zakinuti za tuareški festival koji se održava svake godine u isto vrijeme, dajući znatiželjnim promatračima uvid u bogati kolorit igre i pjesme, uključujući i utrku deva, zamjenski performans dočarala nam je manja folklorna skupina mještana. Ono što me kao glazbenjaka fasciniralo je činjenica da u tuareškoj glazbi žene uvijek sviraju, a muškarci su ti koji plešu, ali kako su po tradiciji matrijarhalni i u glazbi se drže nekih

elemenata. Žene su lupale o bubanj *tende*, bez prisutnog vela na licu i pjevale pjesme koje su po sadržaju najčešće balade glorificirajući Tuarege (muškarce), dok su muški hopsajući po pijesku bili prikriivenog lica. To prikriivanje dolazi od priče da tako djeluju protiv zlih duhova, iako ako gledamo praktičnost, to je najbolja zaštita od samog sunca i pijeska.

Prigodna ceremonija doživjela je svoj vrhunac kada je jahač na devu zaletivši se napravio cijeli krug uz glasan poklik oko izvođača, dajući tako znak da je igra završena.

Naša desetodnevna ophodnja noćenja pod vedrim nebom, uvodila nas je postepeno prilagodbi na pustinske uvijete. U tom otkrivanju okoliša koji samo naizgled djeluje monotono život naravno postoji... Tu vam capice u pijesku ostavlja pustinska lisica (fennec fox) čiju smo simpatičnu njuškicu uspjeli nakratko vidjeti privučenu mirisom piletine, zatim gušteri, moula-moula crno bijela ptičica, te obavezni skarabeji (kotrljani) koje bi slobodno stavila u kategoriju najtvrdoglavijih i najupornijih buba s kojima sam se susrela... jednostavno jako su brze i ne mjenjajući kurs piče po svom ...

Kako me jedino u životu uvijek najviše fascinirala priroda, dolaskom u okruženje gorja Acacus (zapadni dio Libije) uživala sam u još jednoj predstavi ljepote...kao da je sama priroda nekada davno odlučila izvesti scenski spektakl u obliku nečujnog ditiramba veličajući svoju moć, u saznanju da će njezina postojanost kroz stoljeća uvijek privlačiti putnike namjernike ostavljajući ih zatečene nad prizorom... I onda, kad izvrtnete vlastitu režiju gledajući u

okamenjene gorostase što čine formacije stijena – Maghidet, otvara ti se svijet projekcije koliko ti mašta dozvoli .

Da je ovdje nekada vrvalo životom , svjedoče i još uvijek dobro očuvane slike i rezbarije životinja . Samo, kako je Libija još uvijek jedna od pošteđenih zemalja nezahvaćena masovnim turizmom, bojim se da bi u nekoj budućnosti autentičnost slikarija na stijenama gorja Acacus mogla postati upitna, jer već su i sada neki dijelovi nagrđeni lakom dostupnošću praznoglavaca koji su morali ostaviti svoj trag, ispisujući vlastita imena daleko od primisli da

uništavaju jednu od UNESCO-vih Svjetskih baština .

Izmjena Sunca i Mjeseca pojačavala je atmosferu čarolije boraveći u tim stjenjacima.

U toj igri svjetlosti , igra zvuka dobijala bi na snazi kako bi tonuli u mrak...

Uz vatru , zvjezdani nebeski svod i jeku muških grlenih glasova koji su se razbijali o okolne kamene barijere na momente bi nadjačala pjesma u spoju orijentalne melodije i igre -dodavanja riječi, čineći *naubi* (sjevernoafričku vrstu pjevanja) čija je karakteristika osim

pljeskanja , niz vokalnih tehnika- najčešće nagli uzdah, služeći kao ukras u podizanju emocija.

Još jedna posebnost odvijala se u pravljenju *taajeelah* na tuareškom ili *khobz-a* na arapskom, dakle kruha...koji bez pijeska ne bi mogao biti tako ukusan...kao i ritualno pravljenje *šaja*- čaj koji se ispija najmanje tri puta u krug, sa tolikom količinom šećera da usljed pretakanja na vrhu štamplice stvori se šećerna pjena.

tijesto se stavlja u razgrnuti pijesak, prekriva također pijeskom i žarom i tako nastaje ovaj ukusni kruh

Gadames-unutarnji izgled tipične sobice sa puno ogledala koja su imala funkciju reflektirati svijetlost koja bi dopirala samo kroz malu rupicu na vrhu prostorije

Civilizaciju smo ponovno osjetili dolaskom u Ghadames i to nakon cijelodnevne vožnje u kojoj smo odgulili 1200km prave Tenere-ravničarske pustinje...gdje doslovno nema ništa, osim ravne suhe sive zemlje bez nekog "žbunića" za obavljanje usputne nužde ;)

Ghadames , taj grad usred oaze koji je bio i neizbježno odmorište trgovaca u transaharskoj poveznici mediterana i sub-saharske Afrike danas nudi ljupkost unutar omeđenih zidina medine(Starog grada), gdje u labirintu hodnika izgrađenih od blata, vapna i palminih debla čini povezanu složenu arhitektonsku strukturu nekadašnjeg organiziranog življenja .Koristeći krovne prijelaze za ulazak iz kuće u kuću , zaista vam nudi doživljaj probijanje kroz naizgled slične hodnike, koji su poput krvotoka nekog velikog organizma tvorili unutarnji puls zajednice , sakriven od bilo kakvog vanjskog utjecaja, boraveći samo unutar zidina, dok bi izlazak u svijet značilo prošetati krovom(naručito za žensku populaciju)...

Naravno da nismo propustili okusiti specijalitet toga kraja *Fitaat*-palačinke od heljde natopljene janjetinom (iako palačinka u ovom slučaju više podsjeća na naše mlince) i naravno da ponovnim povratkom u civilizaciju jutarnja budilica bila je beskorisna, jer nenaviknuti na ezan (poziv na jutarnju molitvu) koji odzvanja sa minareta u islamskom svijetu , bila je dovoljno jak trenutak da te u sekundi osvijesti gdje se nalaziš , koliko god se sanjivo budio...

Ghadames-ženska škola

Na kraju ...sam Tripoli, kao kapitalni mediteransko-džamahirijski grad nudi ti jednu bogatu šarolikost kulture gdje se sudaraju istok i zapad...sukovi i medina sa šoping centrima, duhanske trafike s nargilaonama i u svom tom metežu i gradskoj vrevi , portret Moamara Gadafija-libijskog samodopadnog vođe koji vam se izvještačeno smješka sa plakata, pročelja kuća, napuhanih velikih balona, kićastih satova, još nacifranijih tanjura kao da vam poručuje – Veliko oko predsjednika budno motri na vas! (pazite što mislite)...

na samom ulasku u Medinu -Tripoli

I tako zavaljeni u nargilaoni , sudarajući se s tamnim direktnim muškim pogledima izazvanim našim učestalim hihotanjem , dok se na plazma ekranu odvija neka tekma glasnoće do maxmale, savladavamo vještinu otpuhivanja tog istočnjačkog *meraka* kroz oblake aromatičnog dima zaključivši, da nam je najbolji provod bio u Sahari, pod vedrim nebom , daleko od bilo kakvih pravila i normi ...

Martina i ja s lokalcem razgledavamo drangulije